

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

**AMNESTY
INTERNATIONAL**
V Sloveniji že od 1988



**ZARADI PROTESTA
UGRABLJENE, PRETEPENE,
SPOLNO NAPADENE
IN POSLANE V JEČO**

JOANAH MAMOMBE, NETSAI MAROVA IN CECILLIA CHIMBIRI



ZIMBABVE

PIŠEM ZA PRAVICE: 20 LET PISANJA PISEM, KI SPREMINJAJO ŽIVLJENJA

Ko se skupina ljudi postavi za sočloveka, ki so mu kršene pravice in storjena krivica, so lahko rezultati izjemni.

Pred 20 leti se je majhna, a zagreta aktivistična skupina na Poljskem odločila za dan človekovih pravic, ki je 10. decembra, organizirati 24-urni maraton pisanja apelov. Ideja je resnično zaživela in maraton pisanja apelov, ki ga danes poznamo pod imenom Pišem za pravice, je postal največji svetovni dogodek za človekove pravice.

Leta 1991 je bilo napisanih 2326 pisem, v 2021 pa zbranih že 4,7 milijona pisem, tvtov, podpisov pod peticije ... V dveh desetletjih kampanje Pišem za pravice smo pomagali več kot 100 ljudem ter jih zaščitili pred nadlegovanjem in mučenjem ali pa poskrbeli, da so bili izpuščeni iz zapora, v katerem so se znašli po krivici.

Ljudje po vsem svetu kažejo moč besed, ko se povezujejo v ideji, da geografska lokacija ni ovira za solidarnost.

Letošnja kampanja podpira ljudi, ki so zaradi svojega miroljubnega aktivizma, osebnih stališč ali značilnosti, doživeli različne usode, bili pretepeni, ustreljeni, žrtve nadlegovanja ali ustrahovanja. Med njimi so LGBTI aktivisti_ke, zagovorniki_ce okolja in mirni_e protestnice_ki. V okviru akcije Pišem za pravice bomo zanje zbrali osebna sporočila solidarnosti tisočih ljudi s celega sveta. Njihovim družinam in njim samim želimo sporočiti, da niso pozabljeni in da o njihovi situaciji opozarjamo javnost.

Pri akciji Pišem za pravice se preko pisanja pisem usmerja žaromet javnosti v tiste, ki imajo moč odločanja in ukrepanja, na primer politiki_čarke v posameznih državah. Skozi pisanje in javne dogodke se dosega prepoznavnost ljudi, za katere se borimo, in pritegne mednarodna pozornost družbenih medijev.

Ljudje, ki so v preteklih letih prejeli naša solidarnostna sporočila, so povedali, kako zelo veliko jim je pomenila njihova srčnost.

Pogosto se tudi res spremeni oz. izboljša njihova situacija: odpravijo se obtožbe, z njimi zaporniške oblasti ravnajo manj grdo, spremenijo se zakoni itd.



Pišem za pravice 2021 na Osnovni šoli Idrija.

Preberite več o osebah, za katere se borimo:
www.amnesty.si/pisem-zapravice-maraton

PREDEN ZAČNEMO

Ta aktivnost učenja človekovih pravic lahko poteka v okviru razreda, lokalne skupnosti, družine, aktivistične skupine v živo ali preko spleta ali v kakem drugem okolju. Kot moderator_ka lahko aktivnosti prilagodite skupini, s katero delate. Razmislite o tem, kakšno znanje ima skupina o obravnavanih vprašanih, kako velika je in kako najbolje organizirati aktivnost, da omogočite aktivno udeležbo. Pri izvedbi upoštevajte, kakšen prostor imate na voljo in morebitne omejitve. Z udeleženci_kami se pogovorite o tem, ali je zanje varno, da izvajajo aktivnosti.

Vse dejavnosti temeljijo na **metodah participatornega učenja**, ki udeležencem ne

navaja le dejstev, pač pa omogoča, da raziskujejo, razpravljajo, analizirajo in postavljajo vprašanja. Ta metodologija omogoča:

- **RAZVOJ** ključnih kompetenc in veščin,
- **PRILOŽNOST** oblikovanja lastnega mnenja, postavljanja vprašanj in poglobljenega razumevanja,
- **PREVZEMANJE NADZORA** nad svojim učenjem in odpiranje razprav glede na interese, sposobnosti in vidike,
- **DOVOLJ PROSTORA** za čustveno vključenost in razvoj lastnega mnenja.

Če z metodami participatornega učenja še niste seznanjeni, vam bo morda v pomoč Priročnik o uporabi participatornih metod pri učenju človekovih pravic (ki ga najdete na <https://sola.amnesty.si/prirocniki.html>).

Amnesty International pripravlja spletne izobraževalne tečaje o človekovih pravicah. Oglejte si jih na spletni strani Akademije Amnesty: <https://www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja/?t=tecaji>

VAŠE BESEDE IMAJO MOČ

PONOVO V OBJEMU SVOJE DRUŽINE

Zagovornik človekovih pravic German Rukuki je bil 30. junija 2021 po več kot štirih letih v zaporu končno izpuščen. Zgolj zaradi njegovega dela na področju človekovih pravic so ga aretirali, preganjali in obsodili.

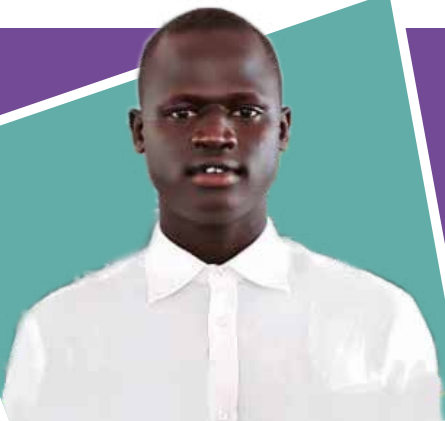
Lani smo na Pišem za pravice zanj zbrali več kot 436.000 podpisov in izrazov podpore z zahtevo, da se ga izpusti na svobodo. V objemu svoje družine v Belgiji je bil končno februarja 2022, saj države do takrat ni smel zapustiti. Dejal je: »Pišem za pravice resnično deluje. Zaradi vaše podpore sem jaz, German Rukuki, prišel iz zapora in sem zdaj še bolj predan borbi za človekove pravice.«



© Private

OPROŠČEN SMRTNE KAZNI

Magai Matiop Ngong iz Južnega Sudana je bil šolar, ko je bil 14. novembra 2017 zaradi umora obsojen na smrt. Pripovedoval je, kako je povedal sodniku, da je bila smrt nesreča in da je bil takrat star le 15 let. Kljub temu so Magaiju sodili zaradi umora brez prisotnosti odvetnika. Na Pišem za pravice 2019 je bilo zanj zbranih 700.000 podpisov. Višje sodišče je marca 2022 odločilo, da ga je treba izpustiti, saj je bil leta 2017 še otrok. Magai je zdaj na varnem zunaj meja svoje države in bolj kot kdaj koli prej odločen pomagati ljudem, kot je on.



ZAGOVORNIK ČLOVEKOVIH PRAVIC IZPUŠČEN IZ ZAPORA

Bernardo Caal Xol, učitelj in oče, je neutrudno branil svojo skupnost, ki so jo ogrožali projekti za gradnjo novih hidroelektrarn na reki Cahabón v severni Gvatemali. Novembra 2018 je bil obsojen na več kot sedem let zapora na podlagi lažnih obtožb, vloženih le zato, da bi preprečile njegovo delo na področju človekovih pravic. Zanj smo na Pišem za pravice 2021 zbrali več kot pol milijona podpisov. Marca 2022 je bil izpuščen.



© Simone Dalmasso

O ČLOVEKOVIH PRAVICAH

Človekove pravice so osnovne svoboščine in nudijo zaščito vsakemu izmed nas. Temeljijo na načelih dostojanstva, enakosti in medsebojnega spoštovanja, ne glede na starost, narodnost, spol, raso, prepričanja in osebne usmeritve.

Pri pravicah gre za to, da z vami ravnajo pošteno in pravično in da tudi vi tako ravnate z drugimi. Ljudem nudijo možnost odločanja o svojem življenju.

Temeljne človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem. So neodtujljive, kar pomeni, da nam ne morejo biti odvzete. Vse pravice so enako pomembne in so med seboj povezane, nedeljive in soodvisne.

Mednarodni instrumenti (konvencije, deklaracije, drugi standardi ...) o človekovih pravicah so po grozotah, storjenih med drugo svetovno vojno, zagotovili temelj za izboljšanje nacionalne, regionalne in mednarodne zakonodaje na področju človekovih pravic. Prvi tak pomemben dokument je bila Splošna deklaracija človekovih pravic.

Človekove pravice lahko razumemo kot zakone, namenjene vladam. So obveza za vlade in državno uradništvo, da spoštujejo, varujejo in izpolnjujejo pravice ljudi znotraj njihove pristojnosti in tudi drugje.

Človekove pravice niso privilegij, ki bi ga spoštovali le, če to dopuščajo okoliščine.



Aktivista iz Amnesty Švice med akcijo za Pišem za pravice 2021.

© Amnesty International Švice



SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Splošno deklaracijo človekovih pravic so v letih po drugi svetovni vojni oblikovali v okviru novonastalih Združenih narodov. Od sprejetja, 10. decembra 1948, predstavlja temelj mednarodnega sistema človekovih pravic. Vse države na svetu so se strinjale, da jih zavezujejo splošna načela, izražena v 30 členih tega dokumenta.

Dokument, kot že samo ime pove, je deklaracija. Vse svetovne vlade so izjavile namero, da bodo pri ravnanju s posamezniki_cami spoštovale določene standarde. Človekove pravice so postale del mednarodnega prava. Od sprejetja deklaracije so bili na podlagi njenih načel sestavljeni številni drugi zavezujoči zakoni in sporazumi. Ti zakoni in sporazumi so podlaga za delovanje organizacij, kot je tudi Amnesty International, ki vlade pozivajo, naj se vzdržijo takega vedenja ali ravnanja, kot so ga deležni ljudje, izpostavljeni v naši akciji Pišem za pravice.

SPLOŠNA DEKLARACIJA ČLOVEKOVIH PRAVIC



DRŽAVLJANSKE PRAVICE IN SVOBOŠČINE

Pravica do življenja, prepoved mučenja in suženjstva, pravica do nediskriminacije.

Člen 1 Svoboda in enakopravnost pri dostojanstvu in pravicah

Člen 2 Nediskriminacija

Člen 3 Pravica do življenja, svobode in varnosti

Člen 4 Prepoved suženjstva

Člen 5 Prepoved mučenja



PRAVNE PRAVICE

Pravica do domneve nedolžnosti, pravica do poštenega sojenja, pravica, da nisi samovoljno aretiran ali pridržan.

Člen 6 Vse nas ščiti zakon

Člen 7 Pred zakonom smo vsi enaki

Člen 8 Pravna sredstva, ko so nam kršene pravice

Člen 9 Prepoved neupravičenega priprtja, zaprtja ali izgona

Člen 10 Pravica do poštenega sojenja

Člen 11 Nedolžen, dokler krivda ni dokazana

Člen 14 Pravica iti v drugo državo in zaprositi za zaščito



SOCIALNE PRAVICE

Pravica do izobrazbe, do ustvarjanja in vzdrževanja družine, do rekreacije, do zdravstvene oskrbe.

Člen 12 Zasebnost in pravica do doma in družinskega življenja

Člen 13 Svoboda živeti in svobodno potovati znotraj države

Člen 16 Pravica do poroke in ustvarjanja družine

Člen 24 Pravica do počitka in prostega časa

Člen 26 Pravica do izobrazbe, vključno z brezplačnim osnovnošolskim izobraževanjem



EKONOMSKE PRAVICE

Pravica do lastnine, do dela, do ustreznega bivališča, do pokojnine in do ustreznega življenjskega standarda.

Člen 15 Pravica do državljanstva

Člen 17 Pravica do zasebne lastnine

Člen 22 Pravica do socialne varnosti

Člen 23 Pravica do pošteno plačanega dela in do članstva v sindikatu

Člen 25 Pravica do življenjskega standarda, ki omogoča zdravje in dobro počutje



POLITIČNE PRAVICE

Pravica sodelovati pri vodenju države, volilna pravica, pravica do miroljubnega združevanja, svoboda izražanja, prepričanja in veroizpovedi.

Člen 18 Svoboda prepričanja (vključno z verskim prepričanjem)

Člen 19 Svoboda izražanja in pravica širjenja informacij

Člen 20 Svoboda, pridružiti se združenju ter se miroljubno družiti

Člen 21 Pravica sodelovati pri vodenju tvoje države



KULTURNE PRAVICE, SOLIDARNOSTNE PRAVICE

Pravica sodelovati v kulturnem življenju svoje skupnosti.

Člen 27 Pravica sodelovati v kulturnem življenju tvoje skupnosti

Člen 28 Pravica do mednarodnega reda, ki omogoča vse te pravice

Člen 29 Odgovornost spoštovati pravice drugih

Člen 30 Teh pravic se ne odvzema!

AKTIVNOST

KRIMINALIZACIJA PROTESTNIKOV

KLJUČNI KONCEPTI

- Svoboda izražanja in mirnega zbiranja
- Ženske aktivistke
- Prisilno izginotje
- Spolno nasilje, ustrahovanje in nadlegovanje
- Samovoljno pridržanje in pripor

O AKTIVNOSTI

Udeleženke_ci se bodo učile_i o pravici do svobode izražanja kot osnovni človekovi pravici, ki omogoča mirno zbiranje, in vlogi vlade in varnostnih sil pri zaščiti te pravice skozi resnično zgodbo treh žensk. Joanah, Cecillia in Netsai so bile napadene in odvedene v pripor, sedaj pa so obsojene zaradi lažne ugrabitve.

POTREBEN ČAS

60 minut. Morda boste potrebovale_i več časa za aktivnosti v poglavju Ukrepanje.

STAROST 15+

UČNI CILJI

Udeleženke_ci bodo:

- **raziskovale_i** koncept pravice do mirnega zbiranja ter njegovo povezavo s protesti in drugimi pravicami;
- **razumele_i** odgovornost vlade in varnostnih sil glede uresničevanja te pravice;
- **doživljale_i** empatijo do oseb, katerim je bila kršena pravica do mirnega zbiranja, skozi zgodbo Joanah, Cecillie and Netsai;
- **spoznavale_i** kampanjo Amnesty International Pišem za pravice;
- **napisale_i** pisma podpore in solidarnosti za Joanah, Cecillio and Netsai.

POTREBNA GRADIVA

- **Izroček:** zgodba Joanah, Cecillie in Netsai (stran 11)
- **Zapiski in informacije** o protestih, kriminalizaciji in samovoljnih aretacijah (strani 9-10)
- **Splošna deklaracija človekovih pravic (SDČP)** poenostavljena različica (stran 5)
- Papir, pisala in kuverte (v primeru pošiljanja pisem)

PRIPRAVA

- Natisniti izročke za vsakega udeleženca_ko (gradiva: Vrste protesta, Zapiski o protestih, poenostavljena različica SDČP).
- Preberite več informacij na straneh 9-10.

VEČ INFORMACIJ

- Na Akademiji Amnesty lahko naredite tečaja o Pišem za pravice in Pravice do protesta: <https://www.akademija-amnesty.si/izobrazevanja/?t=tecaji>

POTREBNO JE UPOŠTEVATI

- Udeleženkam_cem povejte, da ta aktivnost vključuje omembo spolnega nasilja in specifičnih tehnik mučenja, ki lahko osebam vzbudijo neprijetne in vznemirjene občutke. Prosimo, da tekom aktivnosti preverjate, kako se počutijo. Razložite jim, da imajo pravico v kateremkoli trenutku prekiniti sodelovanje v aktivnosti glede na njene vsebine in da je odločitev za prekinitve popolnoma v redu.

1. VODENJE GIBANJA ZA SPREMEMBE: ZGODBA CECILLIE, JOANAH IN NETSAI



20 MINUT

Ob tem, ko se boste podale_i v zgodbo Cecillie, Joanah in Netsai, poskrbite, da ustvarite primerno vzdušje. To lahko storite tako, da v ozadju predvajate pomirjujočo glasbo ali pa udeleženke_ce povabite k temu, da zaprejo oči in pomislijo na trenutek v življenju, kjer so izražale_i vodstvene sposobnosti in ustvarjale_i pozitivne spremembe skupaj z ali za druge osebe. Povabite jih naj priključijo spomin, kako so se takrat počutile_i. **So drugim osebam bile_i v pomoč? So prevzele_i iniciativo in spremenile_i kakšno situacijo na boljše?** Po nekaj minutah naj odprejo oči, naslednje minute pa namenite deljenju misli in doživljanj v večji skupini ali v pari.

Povejte jim, da boste raziskovali zgodbo treh močnih žensk, ki so vodile do sprememb v Zimbabveju. Opozorite skupino na občutljivo vsebino in povejte, da bo njihova zgodba morda koga vznemirila, saj bodo predstavljene podrobnosti o nasilju nad ženskami. Dodajte, da je čisto v redu, če bo kdorkoli ob kateremkoli trenutku potreboval_a umik iz prostora. Naglas preberite sledeč izvleček:

Cecillia, Joanah in Netsai so tri ženske, ki imajo veliko skupnega. Rade igrajo namizne družabne igre, gledajo Netflix in se vključujejo v politiko. So aktivistke na področju zagovarjanja demokracije in aktivne članice največje opozicijske stranke v Zimbabveju. Nažalost so skupaj doživele grozljivo izkušnjo, sedaj pa skupaj delijo obupne spomine ponižujočega napada.

Cecillia, Joanah in Netsai so bile 13. maja 2020 aretirane na policijski cestni zapori v mestu Harare, prestolnici države Zimbabve. Aretirane so bile zaradi vodenja protidržavnega protesta glede državnega odziva na pandemijo covid-19 in množično razširjeno lakoto po državi. V času policijskega pridržanja so jih na silo spravili v avto brez oznak. Z vrečami čez glavo so jih odpeljali iz mesta. V času ugrabitve so bile odvržene v jamo, pretepe, spolno zlorabljene in prisiljene jesti človeške iztrebke. Dva dni kasneje so bile najdene 87 km stran od mesta Harare. Odpeljali so jih v bolnišnico. Po telesih so imele zelo veliko brazgotin in modric, njihova oblačila pa so bila raztrgana.

Zberite nekaj prvih odzivov skupine glede tega, kako se počutijo po slišanju zgodbe. Naslovite zgodbo skozi sledeča vprašanja:

- **Zakaj mislite, da je policija med množico izbrala Cecillio, Joanah in Netsai? Mislite, da so bile izločene zaradi kakšnega posebnega razloga?**
- **Mislite, da so bile obravnavane drugače, ker so ženske? Kaj so nekatera tveganja in nevarnosti, ki jih lahko doživljajo ženske aktivistke ali protestnice?**

2. DOLŽNOST ZAŠČITE IN SPOŠTOVANJA ČLOVEKOVIH PRAVIC

Razkrijte, da je zgodba širška, kot zaenkrat predstavljeno. Naglas preberite sledeč izvleček:

Tekom hospitalizacije so Cecillia, Joanah in Netsai bile ovadene s kazenskimi prekrški povezanimi s protestom. Zaporniški pazniki in policisti so s svojo prisotnostjo v bolnici onemogočali, da bi govorile z novinarkami_ji. Po tem, ko so prepoznale nekatere svoje napadalce, so 10. junija 2020 bile znova aretirane in ovadene z potvarjanjem lastne ugrabitve. 26. junija jim je bila določena varščina. Sodni proces se je za Cecillio, Joanah in Netsai začel januarja 2022 in je še vedno v teku. Do današnjega dne ni bila sprožena nikakršna preiskava glede njihovega prisilnega izginotja ali njihovih obtožb o doživetem mučenju, prav tako nihče ni bil pripoznan kot odgovoren.

Razdelite jim izročke **zgodbe žensk** (stran 11), **zapiski in informacije** (strani 9 – 10) in poenostavljen povzetek **Splošne deklaracije človekovih pravic (SDČP)** (stran 5).

Razdelite udeleženske_ce v majhne skupine in jim dajte na voljo približno 10 minut, da preberejo izročke. Povabite jih v analizo zgodbe na osnovi teh vprašanj:

- **Na osnovi informacij iz ozadja, kateri pomembni dejavniki vplivajo na to zgodbo?**
- **Katere človekove pravice Cecillie, Joanah in Netsai mislite, da so morda bile kršene?**
- **Kakšno sporočilo mislite, da način, kako so bile obravnavane Cecillia, Joanah in Netsai, pošilja drugim protesnicam_kom?**
- **Kaj naj bi storila vlada in policija in kaj naj ne bi naredili?**

Za zaključek naj udeleženske_ci kot celotna skupina naslovijo sledeča vprašanja:

- **Kako se počutite po tem, ko ste slišale_i celotno zgodbo?**
- **Kaj mislite, da tem trem ženskam daje moč in pogum za nadaljevanje?**
- **S kakšno akcijo bi jih lahko podprle_i?**



25 MINUT

V primeru, da pri udeleženkah_cih gre za prvo seznanitev s SDČP, predlagamo, da začnete z njeno predstavitvijo z uporabo informacij s strani 4.



15 MINUT

3. UKREPAJTE

Opišite kampanjo Pišem za pravice. Razložite, da Amnesty International vzpodbuja ljudi, da zahtevajo pravico za Joanah, Cecillio in Netsai.

Navedite primere lanskoletnih kampanj (stran 3), ki prikazujejo, kako uspešno je lahko pisanje pisem in izvajanje drugih solidarnostnih akcij.

Če vam zmanjkuje časa, lahko udeležence_ke spodbudite, da se organizirajo v svojem prostem času. Spodbujajte jih k ustvarjalnosti.

Učencem_cem lahko pokažete video Joanah, Cecillio in Netsai. Poiščite ga med gradivi na spletni strani: <https://www.amnesty.si/pisem-za-pravice-22-vse-peticije>

NAPIŠITE PISMO

Spodbujajte učenke_ce, naj oblastem v Zimbabveju napišejo pismo.

Udeleženke_ce spodbudite, da napišejo pismo zimbabvejskemu predsedniku. Pojasnite, da imajo osebna sporočila, namenjena ljudem na oblasti in tistim, ki imajo moč odločanja, lahko zelo velik vpliv.

Udeleženke_ci lahko podpišejo peticijo na spletni strani Amnesty International Slovenije: <https://www.amnesty.si/pisem-za-pravice-22-vse-peticije> #peticija ali pa jim predstavite smernice za pisanje bolj osebnega sporočila:

- Povejte predsedniku nekaj o sebi.
- Napišite mu, kaj vas je šokiralo v zgodbi **Cecillie, Joanah in Netsai**.
- Povejte mu, zakaj menite, da je pomembno, da državni organi spoštujejo in omogočajo pravico do mirnega zbiranja in protesta.
- Sporočite mu, **naj zahteva takojšnjo in brezpogojno opustitev vseh obtožb zoper Cecillio, Joanah in Netsai. Oblasti morajo prenehati z nadlegovanjem trojice, zgolj zato, ker so uresničevale svojo pravico do protesta.**

President of the Republic of Zimbabwe
 Office of the President
 Munhumutapa Building
 Corner Sam Nujoma and Samora
 Machel Avenue
 P. Bag 7700, Causeway
 Harare
 Zimbabwe

E-naslov: info@opc.gov.zw

Twitter: [@edmnangagwa](https://twitter.com/edmnangagwa)

Facebook: [Emmerson Dambudzo Mnangagwa](https://www.facebook.com/EmmersonDambudzoMnangagwa)

Naslavljanje: Your Excellency

POKAŽITE SOLIDARNOST

Joanah, Cecillia in Netsai izrazite, da verjamate v njih. Pošljite jim sporočila solidarnosti in upanja. Narišite jim risbe metuljev in rož, ki jih lahko priložite svojim sporočilom. Svoja solidarnostna sporočila lahko pošljete na slovensko Amnesty in jih bomo naprej posredovali mi. Fotografije vašega ustvarjanja in pisanja pa lahko objavite tudi na družbenih omrežjih. Uporabite ključnik #PisemZaPravice in označite @amnesty.slovenije.

Ne pozabite ji tudi slediti.

Cecillia: [@ceechimbiri2](https://twitter.com/ceechimbiri2)

Joanah: [@JoanaMamombe](https://twitter.com/JoanaMamombe)

Netsai: [@MarovaNetsai](https://twitter.com/MarovaNetsai)

Cecillia, Joanah in Netsai govorijo angleški in shona jezik. Tukaj so primeri sporočil, ki jih lahko vključite:

Z vami smo v času vašega pregona s strani vlade v Zimbabveju. Premagale jih boste.

V jeziku Shona: Joanah, Netsai and Cecillia, tinomira nemi panguva ino mukushungurudzwa kwamurikuitwa nehurumunde yeZimbabwe. Muchakunda.

Joanah, Cecillia in Netsai, ste močne ženske in marsikomu ste v navdih! Ne obupajte!

V angleščini: Joanah, Cecillia and Netsai, you are strong women and an inspiration to many. Don't give up!

Nikoli se ne predajte! #JusticeForCecilliaJoanahNetsai

Naslov za Cecillio in Joanah:
 c/o Lucia Masuka
 Executive Director
 Amnesty International Zimbabwe
 54 Midlothian Avenue
 Eastlea
 Harare
 Zimbabwe

Naslov za Netsai:
 Amnesty Norge
 v/ Richard/SFL
 PO Box 702 Sentrum N-0106
 Oslo
 Norway

OSNOVNE INFORMACIJE

PRAVICA DO SVOBODE MIRNEGA ZBIRANJA

Svoboda mirnega zbiranja je dinamičen javni način, kako ljudje uresničujemo naše človekove pravice. Tekom zgodovine je zbiranje posameznicam_kom in skupinam omogočalo izražanje nestrinjanja, mnenj in idej, izpostavljanje nepravilnosti in zlorab, ter zahtevanje sprejemanja odgovornosti s strani vladajočih tekom skupinske mobilizacije, ustvarjalnosti in upora. Protestnice_ki so pogosto obravnavane_i kot grožnja osebam na položajih moči, sploh kadar njihove ideje in mnenja ogrožajo status quo in razmerje moči. Namesto, da bi se te pereče skrbi naslavljajo in promoviralo dialog, kot sredstvo iskanja rešitev za odpravo nepravilnosti, zlorab in diskriminacije, vlade in državni organi pogosto odgovarjajo s stigmatizacijo in nasiljem nad mirni protestnicami_ki.

Udeleženke_ci protestov se ne soočajo vedno z istimi ovirami. Ženske, LGBTI in spolno nenormativne osebe doživljajo specifične izzive glede sodelovanja v protestih in tudi v splošnih javnih prostorih. Njihove pravice so omejene z družbami, ki uporabljajo razne oblike nasilja, marginalizacije, družbene norme in kdaj tudi zakonodaje za omejevanje njihove svobode. S tem vzdržujejo status quo, kjer dominirata patriarhat in heteronormativnost.

KRIMINALIZACIJA PROTESTNIC_KOV

Mirno zbiranje pogosto vključuje element nemira, ki se lahko izraža kot zaustavitev prometa, proizvajanje prekomernega hrupa ali celo vdora v zasebno prostore. Tudi če se protesti zdijo nenadzorovani, kaotični ali nemirni, je njihovo nadaljevanje potrebno omogočiti dokler so mirni oz. nenasilni. Kljub temu pa se vedno več zagovornic_kov človekovih pravic sooča z višjimi stopnjami ogroženosti v kontekstih mirnega zborovanja, tako v vlogah organizator_jev kot protestnic_kov. Taktike, ki se uporabljajo za nadzor demonstracij ostajajo med glavnimi grožnjami za uresničevanje varne in svobodne pravice do mirnega zbiranja, pri čemer mnogi državni organi uporabljajo protipravna sredstva, zastrahovanje in samovoljne aretacije nad protestnicami_ki.

Kadar se mirne protestnice_ke označuje kot kriminalke_ce, jih predstavlja kot težavne ali kadar so podvrženi prejemu kazenskih prekrškov in tožb, npr. za povzročanje škode, ali so obtoženi zelo resnih zločinov kot je terorizem ali upor, to ne utiša samo posameznic_kov, temveč delegitimira celotne specifične skupine protestnic_kov in področja delovanja, za katere se zavzemajo.

Ta process stigmatizacije in kriminalizacije protestnic_kov je poskus omejevanja njihovega delovanja in onemogočanje priključevanju delovanja s strani simpatizerk_jev. Aretacije, pripori



Joanah Mamombe, Netsai Marova in Cecilia Chimbi.

in kazenski pregon mirnih protestnic_kov so tudi taktike, ki jih državni organi uporabljajo z namenom "izpostavitve primera", s čimer želijo utišati kritike, ki naslavljajo njihovo delo in v splošno populacijo vsaditi strah ter jih odvrčati od sodelovanja v protestih oz. direktnih akcijah.

OSNOVNE INFORMACIJE

PRAVICA DO SVOBODE MIRNEGA ZBIRANJA

NADZOR PROTESTOV, SAMOVOLJNE ARETACIJE IN PRIPOR

Organi pregona imajo razne odgovornosti glede zaščite in spoštovanja človekovih pravic. Na primer, policija ima sledeče ključne vloge:

- Zagotavljati, da ljudje upoštevajo zakonodajo (uveljavljanje zakonodaje);
- Zaščita ljudi in vzdrževanje javnega reda in miru;
- Preiskovanje zločinov in izvedba aretacij.

Vsako ima pravico do svobode. Pravica do svobode ne pomeni, da ljudje naj ne bi bili nikoli pridržani ali zaprti v zaporu, pravi pa, da morajo obstajati zelo dobri razlogi na podlagi katerih se nekoga zapre. Ob tem morajo biti upoštevana tudi določena varovala. Obstajajo specifične pravice in varovala, oblikovana z namenom zaščite ljudi pred zlorabami v priporu. Nekatere izmed teh pravic in varoval so sledeče:

- Aretacija ali pripor morata biti izvedena v skladu z zakonodajo.
- Ne smeta biti samovoljna. Na primer; aretacija ali pripor sta samovoljna, kadar ne obstaja predpisani postopek ali zakonska osnova, kjer je zakonodaja nejasna, preveč splošna ali v neskladju z drugimi človekovimi pravicami, kot je pravica do svobode izražanja, mirnega zbiranja in prepričanj.
- Aretirana oseba mora takoj prejeti informacije zakaj je v pridržanju ter katerega zločina je obtožena.

V primeru, kjer katerakoli izmed teh varoval ni bila uresničena, je prišlo do kršenja pravice do svobode.

Poleg tega ima aretirana oseba sledeče pravice:

- do odvetniškega zastopanja od trenutka aretacije naprej;
- do informiranja njene družine o situaciji;
- do informacij o tem kateri državni organ jo pridržuje in do takojšnjega vpisa v register pripora;
- do izpodbijanja pravnomočnosti pripora pred sodiščem.

Joanah, Netsai in Cecillia na sodišču.



IZROČEK: ZGODBA JOANAH, CECILLIE IN NETSAI

Cecillia, Joana in Netsai so ženske z veliko skupnega; rade igrajo družabne igre, gledajo Netflix in so zavzete glede politike. Žal imajo zdaj tudi enake spomine na grozljiv in ponižujoč napad.

Potem ko so 13. maja 2020 Cecillia, Joana in Netsai vodile protest, usmerjen proti vladi, so jih v mestu Harare samovoljno aretirali. Odpeljali so jih na policijsko postajo in jih na silo spravili v avto brez oznak. Z vrečami čez glavo so jih odpeljali iz mesta. Ženske, ki so se bale za svoje življenje, so vrgli v jamo, jih pretepli, spolno napadli in jih prisili jesti človeške izločke. Dva dni kasneje so jih našli kilometre stran od Harareje. S strganimi oblačili, prekrte z urezninami in modricami, so jih odpeljali v bolnišnico.

V bolnišnici, so jih obtožili kaznivega dejanja v povezavi s protestom. Zaporniški stražarji in policisti so jim v bolnišnici preprečevali stik z novinarji. Ko so izjavile, da so nekatere od napadalcev prepoznale, so trojico 10. junija 2020 ponovno aretirali in jih obtožili laži glede tega, kaj se jim je zgodilo. Pridržane so bile do 26. junija 2020, ko so jim odobrili varščino.

Sojenje Cecillii, Joana in Netsai se je začelo januarja 2022 in še traja. Do danes ni še nihče odgovarjal za grozljivo travmo, ki so jo prestale.

»Mladi ne smemo dopustiti, da zmaga strah. S stvarmi, ki se jih najbolj bojimo, se moramo soočiti in spopasti.«

Joana Mamombe



© Tsvangirayi Mukwazhi/Amnesty International



© Private



© Tsvangirayi Mukwazhi/Amnesty International

Od zgoraj navzdol:
 Joana, Netsai in Cecillia
 leta 2022.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International je globalno gibanje več kot 10 milijonov ljudi, ki se skupaj borimo proti krivicam. Zavzemamo se za svet, v katerem se bodo vsem spoštovale človekove pravice.

Raziskujemo in razkrivamo dejstva, kadarkoli in kjerkoli se zgodijo zlorabe. Spremljamo delo vlad in drugih vplivnih skupin, kot so na primer podjetja, ter jih opozarjamo na njihove obljube in spoštovanje mednarodnega prava. Z zgodbami izjemnih ljudi, s katerimi sodelujemo, mobiliziramo milijone privrženčev s celega sveta, da se zavzamejo za spremembe in se pridružijo obrambi aktivistk_ov. Podpiramo ljudi, da se z izobraževanjem in usposabljanjem naučijo zagovarjati njihove pravice.

September 2022

AMNESTY INTERNATIONAL SLOVENIJA

Dunajska cesta 5,
1000 Ljubljana

e.: sola@amnesty.si
t.: 01/ 426 93 77
sola.amnesty.si

Povzeto in prilagojeno po dokumentu
AI (Indeks: POL 32/5900/2022,
English, September 2022)

Vse fotografije, razen kjer je
navedeno drugače:

© Amnesty International
Naslovna fotografija:

© Tsvangirayi Mukwazhi/
Amnesty International,

© Private, © Itaisibanda/CC

**PIŠEM
ZA
PRAVICE**

AMNESTY
INTERNATIONAL
V Sloveniji že od 1988

